

Başkanlık sistemi Türkiye tarihi yönünden yepyeni bir uygulama sayılmaz, Atatürk ve İnönü dönemleriyle bugünkü sistem arasında önemli benzerlikler vardır. Burada önemli olan bire bir aynılık aramak değil, önemli noktalardaki benzerlikleri görmektir.

Milli Şef dönemi, Reis önemi olarak çevrilebilir. Parti ile devletin bütünleşmesi söz konusudur. O yılların partisi CHP idi, şimdi iki parti olmuştur: AKP-MHP.

Yasama ile yürütme birleşmiştir ve bu ikisi birleşince yargının bunların dışında kalması mümkün değildir. Yasama-yürütme-yargı birliği her çeşit keyfi uygulamayı mümkün kılar, iktidar denetiminin tümüyle dışına çıkar.

Bu konuda üzerinde pek düşünülmemeyen önemli bir örneğe dikkat çekmekte yarar var: reel sosyalist ülkeler. Bu ülkelerde marksist teori gereği yasama ile yürütmenin zaten birliği vardı. Bu ikisi birlikte olunca yargıyı da zorunlu olarak bünyelerine aldılar. Reel sosyalist ülkelerde yasama-yürütme-yargı birlikteydi. İktidardaki parti ya da Demokratik Almanya Cumhuriyeti gibi ülkelerde olduğu gibi komünist partisi önderliğini kabul eden partiler bloğu üzerinde denetim yoktu. Muhalefet yıllarca birikti ve kendini ortaya koyacak kanallar bulamayınca patladı.

Bir noktaya özellikle dikkatinizi çekerim: reel sosyalist ülkelerde sosyalizmden kapitalizme geçişte iktidardaki komünist partileri öncü rol oynadılar, burjuvazi bunların içinden çıktı ve bu geçişte başta işçi sınıfı olmak üzere halktan önemli bir muhalefet görülmedi.

Tekrar belirtiyorum: sistemler farklı, dünya koşulları farklı ama önemli benzerlikleri de görmek gerekir.

İktidarın iyice merkezileştirildiği ülkelerde her aksaklığın sorumlusu o merkez olarak görülür. Bunu önlemek için söz konusu merkez arada bazı tasfiyeler yapabilir, şu veya bu kişiyle kurumu sorumlu ilan edebilir ama bunlar geçicidir. O merkez sonuçta sorumluluktan kaçamaz.

Buradan çıkan sonuç, iktidarın aşırı derecede merkezleştirdiği ülkelerde muhalefetin temel yöneliminin her aksaklığı o merkeze bağlamak olduğudur. O merkez dikkati kendisinden uzaklaştırmaya çalışırken, muhalefet dikkati sürekli olarak merkezi sorumluluğa dikkat çekmek durumundadır.

Mesela büyük kentlerin caddelerinde şiddetli yağmurun ardından yüzme yarışlarının yapılabileceği su baskını söz konusu oluyorsa, bunun önde gelen sorumlusu belediye değil o merkezdir. Sonuçta her şeyi düzenleyen o merkezse, en büyük sorumlu da odur.

Bir süre sonra da muhalefetin birikmesi, yaşanan başarısızlıklar, dünya koşulları vb. nedeniyle iktidar bloğu parçalanır. İktidarın bir bölümü o güne kadar savunduklarının tersini savunmaya başlayarak muhalefetle anlaşmaya yönelir.

Tekrarlıyorum: sistemler farklıdır, partiler farklıdır, kişiler farklıdır ama bizde yaşanması muhtemel süreçle reel sosyalist ülkelerde yaşanan arasındaki paralelliği de görmek gerekir. Her şey sonuçta o merkeze bağlıysa, yaşanan her olumsuzluğun önde gelen sorumlusu da o merkezdir. Bütün mesele muhalefetin buna yönlendirilebilmesidir.

“Bizdeki muhalefet parçalı” diyebilirsiniz ama nerede parçalı değildi ki?

Reel sosyalist ülkelerdeki muhalefet de parçalıydı; kapitalizm isteyenler de vardı, daha iyi bir sosyalizm isteyenler de ve bunlar bir dönem birlikte hareket ettiler.

Bu hareket tarzı da ülkeye, sisteme ve dünya koşullarına göre değişebilir. Burada önemli olan muhalefetin parçalı olmasının gerekçe yapılmamasıdır.

Aşırı merkezîyetçiliğin büyük sorunu buradadır: her olumsuzluğun sorumlusu odur ve muhalefetin yapması gereken de sürekli olarak bunu öne çıkarmaktır.

TBMM yeni sistemde iyice işlevsiz duruma gelmekle birlikte tek merkeze saldırmakta önemli rol oynayabilir. TBMM'nin ses çıkarmaktan öteye yapabileceği bir şey bulunmuyor ama o sesi çıkarmak ve duyurmak önemlidir.

“TBMM'yi değil sokağı temel alacağız” gibi bir belirleme güzeldir ama içeriksizdir. Bugüne kadar sokak denilince akla Ankara'da Yüksel Caddesi, İstanbul'da Kadıköy Meydanı ile İstiklal Caddesi geldi. Sokak bu kadarla kaldıkça pek anlam taşımaz.

Alternatif her çeşit faaliyetin, medya faaliyetinin de eskisinden daha önemli olduğu bir döneme girdik. Burada önemli olan ayrıntılarla uğraşmak değil esası görmek ve sürekli olarak onu hedef almaktır.

Bu yazıda gösterilmeye çalışılan paralelliğin okurlara yabancı geleceğini biliyorum ama bu yabancılık 20. yüzyıl tarihi boyunca sosyalistlerin genel sorunu olmuştur. Karl Korsch'un 1920'li yıllarda belirttiği gibi, komünistlerin karşı devrim teorisi yoktur. Bu teorik eksikliğin pratikteki görünümü de rakibe yeterli oranda dikkat etmemek, sonuçta da önemli gelişmeler karşısında gafil avlanmaktır.

1920'li yıllarda SBKP'den sonra dünyanın ikinci büyük komünist partisi olan Almanya'daki KP faşizmin yükselişini anlayamadı ve dahası onu yetersiz kalmakla birlikte anti kapitalist özellikleri olan bir hareket olarak değerlendirdi.

İran İslam Devrimi bir başka örnektir, İran Komünist Partisi bir dönem hiçbir şey anlamadı; anladığında ise artık çok geçti.

Müslüman ülkeler coğrafyasında İslamcılarla komünistlerin kışışmasında sürekli olarak İslamcılar kazandılar. İslamcılar KP'leri yok ya yok ettiler ya da Mısır ve Lübnan gibi ülkelerde görüldüğü gibi kendileriyle birlikte davranmaya zorladılar.

Endonezya'daki büyük komünist katliamının sözü çok edilir ama Müslüman nüfusun bu katliamdaki aktif rolü hakkında pek konuşulmaz.

Bizde de AKP'nin yükselişı yıllarca layık olduğu ilgiyi görmedi. Nasıl çalıştıkları, yeni bir burjuvazinin yaratılması, alt emperyalizmde Özal ve ANAP sonrasında alan değiştirilmesi, polisin ordulaştırılarak devletin militaristleşmesinin geliştirilmesi ve başka konular yeterince dikkat çekmedi.

Normal, rakibin ne yaptığına yeterince dikkat etmemek sosyalistlerin 20. yüzyıldaki belirgin özelliklerinden bir tanesidir. Bu nedenle 1970'li yıllarda yükselen neo liberalizmi de yıllarca anlayamadılar. Neo liberalizm gelişmiş kapitalist ülkelerdeki sosyal devleti önemli oranda yıktı ve bunu kitle desteğini arkasına alarak gerçekleştirdi. Neo liberalizmi savunan partiler başka ülkelerde de önemli seçim başarıları kazandılar.

Solun sayıca az olmayan düşünürleri yıllarca bu ve benzeri tehlikelere dikkat çektiler ama çabaları sosyalistlerin politik örgütleri üzerinde etkisiz kalınca savunduklarının değeri de ancak yıllar sonra anlaşılacaktı...

O zaman da çok geç olmuştu...

Yeni bir dünya için mücadele eski kabuğun içinden yürütülemiyor.

Bunu görmemekte istediğiniz kadar inat edebilirsiniz, sonuç değişmiyor.